

Ekstremværet "Edda"

Onsdag 10. desember 2003 kl. 0813 ble det sendt ut ekstremvarsel fra VNN for Nord-Helgeland til og med Sør-Troms. Meldingen lød:

"Natt til torsdag økning til sørvestlig, senere nordvestlig full storm 25 m/s, fra torsdag formiddag kortvarig sterk storm 30 m/s i Lofoten."

Synoptisk situasjon:

Den synoptiske situasjonen om kvelden 9.12 viser et lavtrykkssenter sørøst for Jan Mayen. Dette lavtrykket har beveget seg sakte nordøstover fra Island. Det tilhørende frontsystemet har 9.12 om kvelden en varmfront fra lavtrykket inn over Troms. Fra lavtrykket og sør-sørvestover er det en kaldfront, med en bølge rett sørøst for Island. Det er nettopp denne bølgen som utvikler seg det nærmeste døgnet, og om kvelden 10.12 har bølgen utviklet seg til et stormsenter som befinner seg midt mellom Jan Mayen og Troms. Natt til 11.12 dyper lavtrykket seg, og beveger seg sakte inn mot kysten av Sør-Troms. Lavtrykket er på det kraftigste 11.12 om formiddagen (952 hPa). Utover 11.12 blir lavtrykket liggende i ro utenfor kysten av Sør-Troms, men fra 11.12 om kvelden beveger det seg inn over Finnmarksvidda og svekkes.

Hva sier modellene?

HIRLAM12 10.12 tar posisjon og dybde på lavtrykket bra. HIRLAM00 11.12 følger opp. Begge gir nordvest 60 knop like sørvest for lavtrykkssenteret om formiddagen 11.12 som sterkeste vind. Over land er sterkeste vind SW 50 knop i Lofoten. Det er også brukbar konsistens mellom EC00 11.12 og HIRLAM, men EC00 har lavtrykkssenteret ørlite grann lenger nord, og samtidig ørlite grann dypere. Forskjellene var imidlertid nærmest ubetydelige, men hvis en først skal trekke fram forskjeller var det HIRLAM-kjøringene som var best både i plassering og trykk.<>

Hvorfor den kraftige utviklingen?

Ut fra HIRLAM er det 10.12 et kraftig kaldluftsutbrudd fra Grønland og sørøstover mot Møre-kysten, på nordsiden av jetstrømmen, som går i samme retning. Rundt lavtrykket blir fronten etter hvert okkludert, med en slags spiral inn mot lavtrykket. Det ser ut som disse effektene samlet bidrar til å forsterke lavtrykket.

Hva ble varslet?

Ekstremvarselet ble fornyet 8 ganger, og det første varselet ble fulgt opp mht. geografisk fordeling og vindstyrke. Eneste endring som ble gjort var at ordet "trolig" ble sløyfet i varselet for Sør-Troms f.o.m. varsel nr.5. I samme varsel ble vindøkningen i Nordland utsatt fra "natt til torsdag" til "torsdag morgen". Siste varsel (fase D) ble sendt 12.12 kl.0622.

Værvarsel onsdag 10.12 kl.12 som gjelder til torsdag kl.24:

Helgeland, Saltfjellet:

Sørvestlig stiv kuling 15 m/s på kysten, fra i kveld liten storm 22. Regn. Natt til torsdag sørvestlig full storm 25, om ettermiddagen dreining til nordvestlig liten storm 22. Sluddbyger og snøbyger. Utrygt for torden.

Salten, Ofoten:

Sørlig liten uling 12 på kysten, fra i kveld sørvestlig liten storm 22. Regnbyger. Natt til torsdag økning til sørvestlig full storm 25, om ettermiddagen dreierende nordvestlig. Sluddbyger. Sent torsdag kveld nordvestlig sterk kuling 20. snøbyger. Utrygt for torden. Lofoten, Vesterålen:

Sørvestlig liten kuling 12, fra i kveld sørlig sterk kuling 20. Regn. Natt til torsdag økning til sørvestlig full storm 25, kan hende kortvarig sterk storm 30 i Lofoten. Sluddbyger. Om kvelden nordvestlig liten storm 22. snøbyger. Utrygt for torden.

Troms:

Sørvestlig liten kuling 12 på kysten. Litt regn, i indre strøk litt sludd eller snø. Natt til torsdag økning til sørlig sterk kuling 20 utsatte steder, om ettermiddagen forbigående frisk bris 10. Enkelte sluddbyger. Torsdag kveld nordvestlig liten storm 22, full storm 25 i Sør-Troms. Snøbyger. Utrygt for torden.

Varslene utover ettermiddagen og kvelden følger opp dette varselet, bortsett fra for Troms, der det varsles "stiv kuling av skiftende retning" i stedet for "frisk bris". I tillegg tones den sterkeste vinden litt ned, sånn at det på VN19 står: "Natt til torsdag økning til sørlig sterk kuling 20 utsatte steder, om ettermiddagen forbigående minkende. Enkelte sluddbyger. Torsdag kveld stiv kuling 15 av skiftende retning, kan hende nordvestlig full storm 25 i Sør-Troms. Snøbyger". VNNRK22 og VN06 følger opp VN19. VNNRK08 11.12 toner ned vinden i Lofoten, og varselet for Nordland (hele fylket slått sammen) fram til natt til 12.12 lyder: "Sørvestlig liten og periodevis full storm, som sent i ettermiddag dreier nordvestlig. Sluddbyger som går over til snøbyger. Utrygt for torden". Varselet for Troms følger opp gårsdagens varsel. 11.12 kl.12 blir det igjen varslet "kan hende sterk storm 30 i Lofoten", ellers følges de tidligere varslene opp.

Hva ble observert?

Observasjoner med liten storm eller mer:

11.12 kl 06 Bodø SW 41 knop.

Røst SW 44 knop.

Skrova SW 47 knop.

Finnøy SW 44 knop.

11.12 kl 12 Sklinna WSW 41 knop.

Myken W 42 knop.

Røst W 42 knop.

Bodø WSW 41 knop.

Skrova SW 45 knop.

Finnøy SW 44 knop.

Bø WSW 47 knop.

11.12 kl 18 Sklinna WNW 43 knop.

Røst W 45 knop.

Skrova WSW 44 knop

Finnøy SW 52 knop. FULL STORM

Andenes SSW 41 knop.

I tillegg har vi Quicksat-vinder som viser sør

til sørvest 40-45 utenfor kysten av Sør-Troms

12.12 kl 00 Sklinna WNW 46 knop.

Myken WNW 42 knop.

Bodø W 42 knop.

Røst NW 44 knop.

Leknes W 43 knop.

Skrova W 46 knop, vindkast 58 knop.

Finnøy mangler.

Bø W 50 knop. FULL STORM

Narvik W 41 knop.

Hekkingen WSW 50 knop.

I tillegg Quicksat-vinder på NW 55 knop inn

mot Vesterålen.

12.12 kl 06 Sklinna NW 46 knop.

Myken NW 47 knop.

Røst NW 45 knop.

Skrova NW 38 knop, vindkast 53 knop.

Finnøy NW 44 knop

Bø WNW 46 knop.

Narvik W 45 knop.

Andenes NW 44 knop.

Hekkingen NW 55 knop. FULL STORM

I etterkant av Edda – noen timer etter at ekstremvarselet var gått ut, da lavtrykket hadde beveget seg til Barentshavet – kom en aktiv okklusjon som hadde gått rundt lavtrykket, nordfra og ned til Vesterålen. Den førte til ekstremt store nedbørmengder der i form av våt snø sammen med sterk vind.

Skader:

Under stormen Edda havnet en buss i Lyngen med 30 passasjerer utenfor veien. Mest sannsynlig skyldes ulykken kombinasjonen sterk vind og glatt veibane.

Sørgående hurtigrute klarte ikke å legge til kai i Bodø.

Mange fergeruter og hurtigbåter i nordlige Nordland ble innstilt.

Både Widerøe (Lofoten – Bodø) og Norwegian (Bodø – Andenes) måtte innstille flyavganger.

En rekke fjelloverganger ble stengt.

I tillegg ble det målt bølger på 12 meter langs Nordlandskysten.

Konklusjon:

Våre observasjoner viser at det ble registrert full storm på Finnøy, Bø og Hekkingen. På Hekkingen var vindstyrken tett oppunder sterk storm. Ut fra kriteriene for utsendelse av ekstremvarsler kan observasjonene tyde på at vinden ble litt svakere enn varslet, og at det ikke skulle vært sendt ekstremvarsel. De fleste av stasjonene langs kysten av Nordland og Sør-Troms hadde liten storm, men tre stasjoner registrerte full storm. Geografisk slo den sterkeste vinden til der det var varslet. Quick-scat-vindene forsterker imidlertid antakelsen om at vindstyrken lokalt kan ha vært full eller sterk storm, selv om det ikke har blitt fanget opp av observasjonene. I tillegg var det svært høye bølger langs Nordlandskysten, opptil 12 meter. Skadeomfanget var langt mindre enn etter Clara uka før, men det kan kanskje sees i sammenheng med at stormen Clara, som riktignok også var varslet, satt friskt i minne hos folk. Dermed var de bedre forberedt.

Konklusjon:

Det er vanskelig å gi et eksakt svar på om ekstremvarselet var berettiget eller ikke; vindstyrken lå omtrent på grensa – eller like under- de vindkriteriene som må oppfylles for at ekstremvarsel skal bli sendt ut.

Tromsø 06.01.2004